

Sygn. akt II Ca 293/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Grzegorz Grymuza

Sędzia Sądu Rejonowego Marta Postulska-Siwek (delegowana)

Protokolant Dorota Hordziejewska

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2015 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa Z. K.

przeciwko K. S.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Radzynie

Podlaskim z dnia 14 stycznia 2015 roku, w sprawie I C 73/14

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 w ten sposób, że oddala powództwo w części, w jakiej żądanie pozbawienia wykonalności dotyczy nakazu zapłaty z dnia 8 października 2002 roku, wydanego przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim w sprawie I Nc 60/02, zasądającego od Z. K. na rzecz K. S. kwotę 17500 zł (siedemnaście tysięcy pięćset złotych) z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia 11 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty,

b) w punkcie 1 w ten sposób, że oddala powództwo w części, w jakiej żądanie pozbawienia wykonalności dotyczy nakazu zapłaty z dnia 8 października 2002 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim w sprawie I Nc 60/02, zasądającego od Z. K. na rzecz T. S. kwotę 17500 zł (siedemnaście tysięcy pięćset złotych) z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty,

c) w punkcie 2 w ten sposób, że zasądzoną od K. S. na rzecz Z. K. kwotę 3292 zł (trzy tysiące dwieście dziewięćdziesiąt dwa złote) obniża do kwoty 459,15 zł (czteryście pięćdziesiąt dziewięć złotych piętnaście groszy);

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od K. S. na rzecz Z. K. kwotę 8,81 zł (osiem złotych osiemdziesiąt jeden groszy) tytułem zwrotu kosztów

postępowania odwoławczego;

IV. nakazuje pobrać od Z. K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim kwotę 253 zł (dwieście pięćdziesiąt trzy złote) tytułem części nieuiszczonej opłaty od apelacji;

V. przejmuje na rachunek Skarbu Państwa pozostałą część nieuiszczonej części opłaty od apelacji.

Sygn. akt II Ca 293/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 15 stycznia 2014 roku, wniesionym do Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim w dniu 17 stycznia 2014 roku, powód – Z. K. wniósł o „pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim I Wydział Cywilny, z dnia 8 października 2002 r., sygn. akt I Nc 60/02, opatrzonego klauzulą wykonalności w dniu 1 lipca 2003 r. na rzecz T. S., nakazującego Z. K. i M. K. zapłatę na rzecz K. i T. małż. S. kwotę 17.500,-zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kosztami wpisu na rzecz Skarbu Państwa”.

Z. K. skierował pozew przeciwko K. S..

Powód wniósł również o zasądzenie od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że K. S. i T. S. uzyskali w dniu 8 października 2002 roku nakaz zapłaty w sprawie I Nc 60/02, na mocy którego Z. K. i M. K. zobowiązani zostali do solidarnej zapłaty na rzecz K. S. i T. S. kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi za zwłokę i kosztami postępowania. Nakaz zapłaty uprawomocnił się w dniu 5 listopada 2002 roku.

Powód wskazał, że Sąd Rejonowy w Lublinie w dniu 8 czerwca 2007 roku postanowił ogłosić upadłość Z. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Zakład (...) w R., obejmującą likwidację jego majątku i wezwać wierzycieli upadłego do zgłaszania swoich wierzytelności sędziemu komisarzowi. Sąd zakończył postępowanie upadłościowe w dniu 26 lutego 2013 roku, umarzając w całości zobowiązania upadłego Z. K., które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym.

Powód wskazał, że K. S. nie zgłosiła sędziemu komisarzowi wierzytelności z nakazu zapłaty i wniosła o egzekucję należności głównej i odsetek przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w Radzynie Podlaskim.

Z. K. podniósł również zarzut przedawnienia roszczenia.

*

W odpowiedzi na pozew z dnia 3 lipca 2014 roku K. S. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych (k. 32-34).

*

W piśmie procesowym z dnia 15 lipca 2014 roku, wniesionym w dniu 16 lipca 2015 roku, powód wskazał, że precyzuje żądanie pozwu w punkcie 1 w ten sposób, że wnosi o „pozbawienie wykonalności w stosunku do powoda Z. K. w całości tytułu wykonawczego – nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim I Wydział Cywilny, z dnia 8 października 2002r. w sprawie I Nc 60/02, opatrzonego klauzulą wykonalności w dniu 1 lipca 2003 r., nakazującego pozwanym Z. K. i M. K. zapłatę solidarnie powodom K. i T. małżonkom S., kwotę 17.500 zł z ustawowymi odsetkami w wysokości 33% w stosunku rocznym od dnia 30 listopada 1998 r. do 31 stycznia 1999 r., 24% w stosunku rocznym od dnia 1 lutego 1999 r. do dnia 14 maja 1999 r., 21% w stosunku rocznym od dnia 15 maja

1999 r. do dnia 31 października 2000 r., 30% w stosunku rocznym od dnia 1 listopada 2000 r., do dnia 14 grudnia 2001 r., 20% w stosunku rocznym od dnia 15 grudnia 2001 r. do dnia 24 lipca 2002 r. i 16% w stosunku rocznym od dnia 25 lipca 2002 r. do dnia zapłaty wraz z kosztami klauzuli wykonalności w kwocie 12,-zł nadanej w dniu 5 listopada 2002 r.” (k. 40-41v).

*

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim orzekł, że:

1. pozbawia wykonalności tytuł wykonawczy – nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim z dnia 8 października 2002 roku, wydany w sprawie I Nc 60/02, zaopatrzony w klauzulę wykonalności w dniu 1 lipca 2002 roku, nakazujący Z. K. i M. K. zapłatę solidarnie K. S. i T. S. kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami klauzuli wykonalności w kwocie 12 zł – w stosunku do Z. K. w całości;
2. zasądza od K. S. na rzecz Z. K. kwotę 3292 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (k. 67).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że nakazem zapłaty z dnia 8 października 2002 roku Z. K. i M. K. zostali solidarnie zobowiązani do zapłaty na rzecz K. S. i T. S. kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami klauzuli wykonalności w kwocie 12 zł. Na skutek sprzeciwu powództwo w stosunku do M. K. zostało oddalone. Nakaz zapłaty w stosunku do Z. K. uprawomocnił się w dniu 5 listopada 2002 roku, klauzula wykonalności została mu nadana w dniu 1 lipca 2003 roku. K. S. złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji w dniu 11 grudnia 2013 roku.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 840 § 1 pkt 2 (część wstępna) k.p.c., art. 117 § 1 i 2 zd. 1 k.c. oraz część treści przepisu art. 125 § 1 zd. 1 k.c. i uznał, że Z. K. skutecznie podniósł w sprawie zarzut przedawnienia roszczenia. Orzeczenie sądu nakazujące powodowi zapłatę na rzecz pozwanej i jej męża zapadło w dniu 8 października 2002 roku¹, stało się prawomocne w dniu 5 listopada 2002 roku², a klauzulę wykonalności nadano mu w dniu 1 lipca 2003 roku. K. S. złożyła wniosek o wszczęcie egzekucji w dniu 11 grudnia 2013 roku, a więc po upływie dziesięcioletniego terminu przedawnienia roszczenia stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem sądu.

Sąd uznał, że w sprawie nie przerywa biegu przedawnienia oświadczenie powoda z dnia 14 lutego 2005 roku deklarujące zapłatę zasądzonego roszczenia. W sytuacji, gdy w obiegu prawnym istnieje już prawomocne orzeczenie sądu dotyczące tego świadczenia, oświadczenia dłużnika o uznaniu długu nie wywierają skutków prawnych.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepis art. 98 k.p.c.

*

Od wyroku z dnia 14 stycznia 2015 roku apelację wniosła pozwana, zaskarżając wyrok w całości. Pozwana wskazała, że „apelację opiera na podstawie

naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie art. 123&1 pkt 2 k.c. w związku z błędną wykładnią art. 125 k.c. przez bezpodstawne uznanie, że w sprawie nie przerywa biegu przedawnienia oświadczenie powoda z dnia 14.02.2005r. deklarujące zapłatę zasądzonego roszczenia, w sytuacji gdy w obiegu prawnym istnieje już prawomocne orzeczenie sądu dotyczące tego świadczenia, oświadczenia dłużnika o uznaniu długu nie wywierają skutków prawnych (...)

naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie art. 5 k.c. (klauzuli nadużycia prawa podmiotowego) wobec podniesionego przez powoda zarzutu przedawnienia (art. 117&2 kc) w sytuacji wywołania przez powoda (dłużnika) usprawiedliwionego przekonania wierzycieli o dobrowolnym zaspokojeniu roszczenia, które stało się przyczyną opóźnienia w dochodzeniu roszczenia przez wierzycieli”.

Pozwana wniosła o:

„- o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości;

- o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za obie instancje i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu za obie instancje wg dokumentów fiskalnych (paragony, dowody wpłaty)”³ (k. 78-80).

*

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanej popierał apelację. Pełnomocnika powoda wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów według norm przepisanych (k. 109v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanej jest zasadna częściowo.

Na wstępie należy uzupełnić ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, gdyż ustalenia te są częściowo niepełne i częściowo nieprawidłowe.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że w rozpoznawanej sprawie treść żądania pozwu określonego przez powoda w pozwie, a następnie w piśmie procesowym z dnia 15 lipca 2014 roku, wskazuje, że żądanie pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego dotyczy całości tytułu wykonawczego, w takim znaczeniu, że odnosi się zarówno do tytułu wykonawczego w tej części, w jakiej tytuł ten miałby być wydany na rzecz K. S., jak i w tej części, w jakiej tytuł ten miałby być wydany na rzecz T. S., czyli innymi słowy w części zaopatrzonej w klauzulę wykonalności zarówno na rzecz K. S., jak i T. S..

Z przepisu art. 840 § 1 k.p.c. wynika jednoznacznie, że pozbawienia wykonalności można żądać jedynie w odniesieniu do tytułu wykonawczego, a więc – co do zasady – w odniesieniu do tytułu egzekucyjnego, któremu nadana została klauzula wykonalności. W tych wypadkach, w których tytuł egzekucyjny nie jest tytułem wykonawczym z tego powodu, że nie została mu nadana klauzula wykonalności na rzecz oznaczonej osoby, nie można żądać skutecznie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności.

Nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności jest zatem konieczną przesłanką skuteczności żądania pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w tych wszystkich wypadkach, w których tytuł egzekucyjny może zostać przymusowo wykonany tylko po nadaniu mu klauzuli wykonalności.

W rozpoznawanej sprawie konieczne jest zatem wskazanie, na czyją rzecz została nadana klauzula wykonalności nakazowi zapłaty z dnia 8 października 2002 roku, wydanemu przez Sąd Rejonowy w Lubartowie w sprawie I Nc 60/02, gdyż z ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji okoliczność ta nie wynika, a treść tytułu wykonawczego znajdującego się w aktach sprawy egzekucyjnej Km 2236/13 budzi w tym zakresie wątpliwości.

Z treści oryginału tytułu wykonawczego znajdującego się na karcie 4 akt sprawy egzekucyjnej Km 2236/13 wynika, że klauzula wykonalności została nadana „co do pozwanego Z. K.”, a „tytuł wykonawczy wydano T. S.”⁴.

Ze wskazanych wyżej adnotacji wynika, że klauzula wykonalności nadana została przeciwko Z. K., jako dłużnikowi, natomiast nie wynika jednoznacznie na czyją rzecz została nadana. Sformułowanie o wydaniu tytułu wykonawczego T. S. oznacza jedynie, że dokument tytułu wykonawczego wydano T. S..

Ustalenia co do tego na czyją rzecz została nadana klauzula wykonalności, to jest czy nastąpiło to jedynie na rzecz T. S., czy jedynie na rzecz K. S., czy też na rzecz obojga wierzycieli, należy zatem dokonać nie tylko na podstawie dokumentu

obejmującego treść tytułu wykonawczego, ale także na podstawie dokumentów zawartych w aktach sprawy I Nc 60/02, w której nadana została klauzula wykonalności.

W dniu 1 lipca 2003 roku T. S. złożył do Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim pismo procesowe, w którym wskazał, że „prosi o wydanie tytułu wykonawczego w sprawie Z. K.” (k. 89 akt I C 123/02).

W treści pisma T. S. nie wskazał wyraźnie na czyją rzecz ma zostać nadana klauzula wykonalności, natomiast jako osoby będące składające pismo T. S. wskazał K. S. i siebie. W związku z tym należy przyjąć, że wniosek o nadanie klauzuli wykonalności został złożony przez T. S. w imieniu własnym i K. S.. Ponieważ Sąd Rejonowy uwzględnił ten wniosek w całości, należy uznać, że klauzula wykonalności została nadana zarówno na rzecz T. S., jak i K. S..

÷

W zasadzie prawidłowe są ustalenia Sądu pierwszej instancji co do treści nakazu zapłaty z dnia 8 października 2002 roku. Błędne jest jedynie ustalenie, że nakazem tym pozwani zostali zobowiązani do zapłaty na rzecz powodów kosztów klauzuli wykonalności w kwocie 12 zł. Koszty te wskazane zostały dopiero w treści klauzuli wykonalności.

Nakaz zapłaty z dnia 8 października 2002 roku doręczony został Z. K. w dniu 21 października 2002 roku (k. 29 akt I C 123/02).

Termin do wniesienia sprzeciwu od tego nakazu upłynął dla Z. K. z dniem 4 listopada 2002 roku. Poczynając od dnia 5 listopada 2002 roku nakaz zapłaty z dnia 8 października 2002 roku był prawomocny.

W dniu 1 lipca 2003 roku T. S. w imieniu własnym i K. S. złożył wniosek o nadanie klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty.

W dniu 14 lutego 2005 roku Z. K. złożył K. S. i T. S. pisemne oświadczenie, w którym wskazał, że zacznie spłacać pożyczone pieniądze w kwocie 17500 zł.

÷

Błędne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, że oświadczenie powoda z dnia 14 lutego 2005 roku nie przerwało biegu przedawnienia roszczenia K. S.. Sąd Rejonowy wskazał, że „w sytuacji, gdy w obiegu prawnym istnieje już prawomocne orzeczenie sądu dotyczące tego świadczenia, oświadczenia dłużnika o uznaniu długu nie wywierają skutków prawnych”. Sąd nie wyjaśnia przy tym bliżej co rozumie pod pojęciem „obieg prawny”, którym nie posługują się ani przepisy Kodeksu cywilnego, ani też przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Wprawdzie poprzez użycie zaimka „ten” w odpowiednim przypadku wypowiedź Sądu Rejonowego odnosi się świadczenia zasądzonego nakazem zapłaty z dnia 8 października 2002 roku, jednak, jak się wydaje, intencją Sądu pierwszej instancji było wyrażenie stanowiska natury ogólnej, a mianowicie, że w razie istnienia prawomocnego orzeczenia sądu zasądzającego od dłużnika określone świadczenie oświadczenia dłużnika o uznaniu długu nie wywierają skutków prawnych.

Tego rodzaju wypowiedź stanowi wyraz wykładni przepisu art. 123 § 1 pkt 2 k.c. i już na wstępie należy stwierdzić, że jest to wykładnia błędna. Powołany przepis stanowi, że bieg przedawnienia przerywa się przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje. Przepis art. 123 § 1 pkt 2 k.c. nie różnicuje rodzajów terminów przedawnienia, co oznacza, że ma on również zastosowanie w odniesieniu do terminów przedawnienia roszczeń określonych w art. 125 k.c.

Brak jest normatywnych podstaw do przyjęcia, że bieg terminów przedawnienia roszczeń określonych w art. 125 k.c. nie ulega zawieszeniu (art. 121 k.c.), wstrzymaniu (art. 122 k.c.) lub przerwaniu (art. 123 k.c.).

÷

Przystępując do dalszych rozważań należy przypomnieć jednolite i ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i orzecznictwie sądów powszechnych stanowisko, że roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego powstaje i staje się wymagalne osobno w każdym dniu opóźnienia i w związku z tym przedawnia się osobno za każdy dzień opóźnienia⁵.

Przytoczyć należy wreszcie treść przepisu art. 125 § 1 k.c., którą Sąd pierwszej instancji wprawdzie przytoczył w uzasadnieniu wyroku, jednak nie wyjaśnił w ogóle, które z roszczeń stwierdzonych prawomocnym nakazem zapłaty z dnia 8 października 2002 roku ulegały przedawnieniu z upływem lat dziesięciu, a które z upływem lat trzech. Okoliczność ta ma istotne znaczenie z punktu widzenia oceny zasadności podniesionego przez powoda zarzutu przedawnienia roszczeń.

Przepis art. 125 § 1 k.c. stanowi, że roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu lub innego organu powołanego do rozpoznawania spraw danego rodzaju albo orzeczeniem sądu polubownego, jak również roszczenie stwierdzone ugodą zawartą przed sądem albo przed sądem polubownym albo ugodą zawartą przed mediatorem i zatwierdzoną przez sąd, przedawnia się z upływem lat dziesięciu, chociażby termin przedawnienia roszczeń tego rodzaju był krótszy. Jeżeli stwierdzone w ten sposób roszczenie obejmuje świadczenia okresowe, roszczenie o świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu.

Dla rozpoznawanej sprawy praktyczne znaczenie ma zarówno zdanie pierwsze, jak i zdanie drugie art. 125 § 1 k.c. Poza sporem jest zagadnienie, że odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego są świadczeniem okresowym.

Z przepisów art. 125 § 1 zd. 2 k.c. w zw. z art. 125 § 1 zd. 1 k.c. wynika, że stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu roszczenie obejmujące świadczenia okresowe należne w przyszłości ulega przedawnieniu trzyletniemu. Z powyższej tezy wynika dalszy wniosek, a mianowicie, że świadczenia okresowe należne w przyszłości, to świadczenia okresowe należne za czas od chwili uprawomocnienia się orzeczenia sądu. Stwierdzone prawomocnym orzeczeniem świadczenia okresowe należne za czas do uprawomocnienia się orzeczenia sądu przedawniają się z upływem lat dziesięciu (art. 125 § 1 zd. 1 k.c.).

W związku z powyższym należy wskazać, że jedną z istotnych okoliczności dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy był fakt, w jakiej dacie uprawomocnił się nakaz zapłaty z dnia 8 października 2002 roku. Odsetki stwierdzone tym nakazem za okres do uprawomocnienia się nakazu ulegają przedawnieniu dziesięcioletniemu. Odsetki stwierdzone tym nakazem za okres od uprawomocnienia się nakazu ulegają przedawnieniu trzyletniemu.

Jak zostało to wyjaśnione, nakaz zapłaty z dnia 8 października 2002 roku stał się prawomocny w dniu 5 listopada 2002 roku.

Przedawnieniu dziesięcioletniemu podlegało zatem roszczenie o zapłatę należności głównej w kwocie 17500 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia 4 listopada 2002 roku.

Przedawnieniu dziesięcioletniemu podlegało roszczenie o zapłatę odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie kwoty 17500 zł za okres od dnia 5 listopada 2002 roku do dnia zapłaty.

÷

W rozpoznawanej sprawie zdarzeniami prawnymi, które mogły spowodować i spowodowały w określonym zakresie przerwanie biegu przedawnienia roszczeń stwierdzonych prawomocnym nakazem zapłaty były:

A. złożenie przez T. S. w dniu 1 lipca 2003 roku do Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim wniosku o nadanie nakazowi zapłaty z dnia 8 października 2002 roku klauzuli wykonalności na swoją rzecz i na rzecz K. S.,

B. złożenie w dniu 14 lutego 2005 roku przez Z. K. oświadczenia o uznaniu długu w zakresie kwoty 17500 zł z tytułu pożyczki udzielonej przez K. S. i T. S.;

C. złożenie w dniu 11 grudnia 2013 roku przez K. S. wniosku egzekucyjnego w sprawie Km 2236/13 o wyegzekwowanie kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty.

Mając na uwadze treść przytoczonych wyżej przepisów art. 123 § 1 pkt 1 k.c. i art. 125 § 1 k.c., a także przepisu art. 124 k.p.c., należy stwierdzić co następuje:

(A) Oczywiście jest, że w chwili złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności w sprawie I Nc 60/02 (I C 123/02), żadna część należności z stwierdzonych nakazem zapłaty z dnia 8 października 2002 roku nie była przedawniona.

Złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności spowodowało przerwanie biegu przedawnienia roszczeń stwierdzonych tytułem wykonawczym, zarówno w gdy chodzi o należność główną, jak i odsetki za opóźnienie (art. 124 § 2 k.c.).

Przedawnienie rozpoczęło swój bieg na nowo od dnia 2 lipca 2003 roku, gdyż już w dniu 1 lipca 2003 roku nakazowi zapłaty została nadana klauzula wykonalności na rzecz T. S. i K. S..

(B) Złożenie w dniu 14 lutego 2005 roku przez Z. K. oświadczenia o uznaniu długu w zakresie kwoty 17500 zł z tytułu pożyczki udzielonej przez K. S. i T. S. spowodowało przerwanie biegu przedawnienia roszczenia objętego uznaniem, a więc roszczenia o zapłatę kwoty 17500 zł z tytułu należności głównej.

W rozpoznawanej sprawie K. S. nie podnosiła, aby uznanie roszczenia miało szerszy zakres niż to wynika z treści pisemnego oświadczenia dłużnika (powoda), czyli aby dotyczyło również roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie. Nie zostały również przedstawione w sprawie żadne dowody, z których wynikałoby, że oświadczenie o uznaniu roszczenia miało szerszy zakres niż to wynika z treści pisemnego oświadczenia dłużnika.

W związku z powyższym należy uznać, że w dniu 14 lutego 2005 roku nie nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie i to zarówno tego roszczenia, które ulegało przedawnieniu dziesięcioletniemu (za okres od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia 4 listopada 2002 roku), jak i przedawnieniu trzyletniemu (za okres od dnia 5 listopada 2002 roku do dnia zapłaty).

(C) Kolejnym zdarzeniem prawnym, które mogło spowodować i spowodowało przerwanie w określonym zakresie biegu przedawnienia roszczeń, było złożenie w dniu 11 grudnia 2013 roku przez K. S. wniosku egzekucyjnego w sprawie Km 2236/13 o wyegzekwowanie kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty.

Złożenie wniosku egzekucyjnego spowodowało przerwanie biegu przedawnienia jedynie w zakresie:

- a) roszczenia o zapłatę należności głównej w kwocie 17500 zł z tytułu pożyczki,
- b) roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 17500 zł za okres od dnia 11 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty.

Do dnia 11 grudnia 2013 roku upłynął natomiast dziesięcioletni okres przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie stwierdzonych prawomocnym nakazem zapłaty, to jest odsetek od kwoty 17500 zł za okres od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia 4 listopada 2002 roku. Termin przedawnienia tego roszczenia, liczony na nowo od dnia 2 lipca 2003 roku, to jest od dnia następnego od nadania klauzuli wykonalności nakazowi zapłaty przeciwko Z. K., upłynął z dniem 1 lipca 2013 roku, a więc złożenie wniosku egzekucyjnego po upływie terminu przedawnienia tego roszczenia nie mogło wyrzucić skutku przerwania biegu przedawnienia.

Do dnia 11 grudnia 2013 roku upłynął również bieg przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 17500 zł za okres od dnia 5 listopada 2002 roku do dnia 10 grudnia 2010 roku. Wprawdzie złożenie w dniu 1 lipca 2003 roku wniosku o nadanie nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności spowodowało przerwanie biegu przedawnienia roszczenia o odsetki za okres od dnia 5 listopada 2002 roku do dnia 1 lipca 2003 roku, jednak od dnia

2 lipca 2003 roku przedawnienie tego roszczenia biegło na nowo i zakończyło swój bieg w dniu 2 lipca 2006 roku. Z kolei roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie za okres od dnia 2 lipca 2003 roku do dnia 10 grudnia 2010 roku ulegało przedawnieniu osobno za każdy dzień opóźnienia po upływie trzech lat.

Podsumowując należy stwierdzić, że złożenie wniosku egzekucyjnego spowodowało przerwanie biegu przedawnienia jedynie w zakresie:

a) roszczenia o zapłatę należności głównej w kwocie 17500 zł z tytułu pożyczki,

b) roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty 17500 zł za okres od dnia 11 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty.

÷

W związku z powyższymi ustaleniami należy stwierdzić, że nie uległo przedawnieniu roszczenie K. S. w stosunku Z. K. o zapłatę kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od tej kwoty za okres od dnia 11 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty.

÷

Całokształt przytoczonych wyżej rozważań prowadzi do wniosku, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Wychodząc z błędnego założenia, że oświadczenie z dnia 14 lutego 2005 roku nie wywarło żadnych skutków prawnych, Sąd Rejonowy bezzasadnie uznał, że całe roszczenie K. S. objęte tytułem wykonawczym uległo przedawnieniu.

Sąd Rejonowy nie dokonał tym samym w ogóle analizy zasadności żądania powoda pod kątem drugiej powoływanej podstawy faktycznej powództwa, a mianowicie, twierdzenia, że zobowiązanie powoda wygasło na skutek umorzenia zobowiązań powoda na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 15 maja 2013 roku, wydanego w sprawie IX Gz 156/13.

Z przepisu art. 386 § 4 k.p.c. wynika, że w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok, lecz nie ma takiego obowiązku. Jeżeli jest możliwe rozpoznanie istoty sprawy bez naruszenia uprawnień procesowych strony, w szczególności do dwuinstancyjnego merytorycznego rozpoznania sprawy, rozpoznanie tej istoty powinno nastąpić przez sąd drugiej instancji bez potrzeby uchylania zaskarżonego wyroku.

Zgodnie z ogólną zasadą rozkładu ciężaru dowodu w znaczeniu materialnym (art. 6 k.c.) to powód powinien udowodnić fakt wygaśnięcia zobowiązania pozwanej z przyczyn, na które powód się powołuje. W rozpoznawanej sprawie to Z. K. ponosi negatywne skutki nieudowodnienia swoich twierdzeń w omawianym zakresie.

Przepis art. 369 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku – Prawo upadłościowe (Dz. U. z 2015 roku, poz. 233 – tekst jednolity) stanowi, że w postanowieniu o zakończeniu postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku upadłego, którym jest osoba fizyczna, sąd, na wniosek upadłego, może orzec o umorzeniu w całości lub części zobowiązań upadłego, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym, jeżeli:

1) niewypłacalność była następstwem wyjątkowych i niezależnych od upadłego okoliczności;

2) materiał zebrany w sprawie daje podstawę do stwierdzenia, że nie zachodzą okoliczności stanowiące podstawę do pozbawienia upadłego prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek oraz pełnienia funkcji reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu;

3) upadły rzetelnie wykonywał obowiązki nałożone na niego w postępowaniu upadłościowym.

Przepis art. 369 ust. 2 ustawy stanowi, że umorzeniem objęte są wierzytelności umieszczone na liście wierzytelności oraz wierzytelności, które mogły zostać zgłoszone, jeżeli ich istnienie stwierdzone było dokumentami upadłego.

Poza sporem jest okoliczność, że wierzytelności K. S. nie zostały umieszczone na liście wierzytelności sporządzonej w postępowaniu upadłościowym prowadzonym w stosunku do Z. K., jako przedsiębiorcy.

Powód nie udowodnił również, że wierzytelności te mogły zostać zgłoszone przez wierzyciela, a ich istnienie stwierdzone było dokumentami upadłego. Z. K. w toku postępowania upadłościowego nie powoływał się nawet na to, że jest dłużnikiem T. S. i K. S..

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł, że zmienia częściowo zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 w ten sposób, że oddała powództwo w części, w jakiej żądanie pozbawienia wykonalności dotyczy nakazu zapłaty z dnia 8 października 2002 roku, wydanego przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim w sprawie I Nc 60/02, zasądającego od Z. K. na rzecz K. S. kwotę 17500 zł (siedemnaście tysięcy pięćset złotych) z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia 11 grudnia 2010 roku do dnia zapłaty,

b) w punkcie 1 w ten sposób, że oddała powództwo w części, w jakiej żądanie pozbawienia wykonalności dotyczy nakazu zapłaty z dnia 8 października 2002 roku wydanego przez Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim w sprawie I Nc 60/02, zasądającego od Z. K. na rzecz T. S. kwotę 17500 zł (siedemnaście tysięcy pięćset złotych) z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty,

c) w punkcie 2 w ten sposób, że zasądzoną od K. S. na rzecz Z. K. kwotę 3292 zł obniża do kwoty 459,15 zł.

÷

Zmiana opisana wyżej w punkcie b) jest konsekwencją tego, że uprawnienia wynikające z nadania klauzuli wykonalności na rzecz T. S. wygasły z chwilą jego śmierci. Śmierć ta nastąpiła przed wszczęciem egzekucji w sprawie Km 2236/13, a więc ewentualni następcy prawni T. S., chcąc uzyskać formalne uprawnienie do egzekwowania roszczeń przypadających T. S., musieliby uzyskać klauzulę wykonalności na swoją rzecz. Domaganie się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w sytuacji, w której uprawnienia wynikające z nadania klauzuli wykonalności wygasły, nie jest uzasadnione.

W istniejącym w sprawie układzie procesowym pozwana nie jest przy tym legitymowana biernie w zakresie żądania pozbawienia tytułu wykonawczego z klauzulą wykonalności nadaną na rzecz T. S.. Nie wiadomo w szczególności czy jest ona następcą prawnym T. S..

÷

W związku z częściową zmianą zaskarżonego wyroku w punkcie 1 należało zmienić ten wyrok również w punkcie 2, a więc w części obejmującej rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu za pierwszą instancję.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia w tym przedmiocie stanowi przepis art. 100 zd. 1 k.p.c., który stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Z uwagi na to, że powództwo zostało częściowo oddalone, Sąd Okręgowy stosunkowo rozdzielił koszty procesu pomiędzy stronami, mając na względzie fakt, w jakiej części żądanie pozwu zostało uwzględnione.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w postanowieniu z dnia 31 stycznia 1991 roku, II CZ 255/90 (OSP 1991, z. 11, poz. 279), stosunkowy podział kosztów procesu (art. 100 k.p.c.) dotyczy ich całości, co oznacza przyjęcie za podstawę obliczeń sumy należności obu stron, ustalonych stosownie do zasad z art. 98 § 2 i 3 k.p.c.

(oraz art. 99 k.p.c.), w wypadkach tam wskazanych. Sumę tę dzieli się proporcjonalnie do stosunku, w jakim strony utrzymały się ze swymi roszczeniami lub obroną, otrzymując w wyniku kwoty, stanowiące ich udziały w całości kosztów. Jeżeli poniesione przez stronę koszty przewyższają obciążający ją udział – zasądzeniu na jej rzecz podlega różnica.

Ogółem koszty procesu w rozpoznawanej sprawie wyniosły w pierwszej instancji 5154,45 zł.

Powód poniósł koszty w kwocie 2727,15 zł, obejmujące:

- a) opłatę od pozwu – 300 zł (k. 29),
- b) opłaty pocztowe za przesłanie przesyłek pocztowych zawierających pisma procesowe – 5,95 zł (k. 14) i 4,20 zł (k. 45),
- c) opłatę skarbową od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł (k. 104),
- d) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego, wykonującego zawód radcy prawnego – 2400 zł, ustalone na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 490 – tekst jednolity).

Pozwana poniosła koszty w kwocie 2427,30 zł, obejmujące:

- a) opłaty pocztowe za przesłanie przesyłek pocztowych zawierających pisma procesowe – 6,10 zł (k. 37) i 4,20 zł (k. 50),
- b) opłatę skarbową od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł (k. 49v),
- c) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego, wykonującego zawód radcy prawnego – 2400 zł, ustalone na podstawie § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Pozwana przegrała w pierwszej instancji sprawę w 0,56 części, ponieważ w takim zakresie zostało uwzględnione żądanie pozwu.

Powód przegrał sprawę w pierwszej instancji w 0,44 części, ponieważ w takim zakresie powództwo zostało oddalone.

Przy ocenie w jakim zakresie powództwo zostało oddalone należało wziąć pod uwagę stosunek wartości całego żądania nieuwzględnionego przez Sąd Okręgowy do wartości całego żądania dochodzonego przez powoda.

Powód dochodził pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w zakresie kwoty 17500 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia zapłaty. Na datę orzekania przez Sąd pierwszej instancji żądanie to miało wartość 60777,64 zł. Na wartość tego żądania składały się:

- a) kwota 17500 zł należności głównej wskazanej w tytule wykonawczym oraz
- b) kwota ustawowych odsetek za opóźnienie liczonych od kwoty 17500 zł za okres od dnia 30 listopada 1998 roku do dnia 14 stycznia 2015 roku, to jest kwota 43277,64 zł.

Na datę orzekania przez Sąd pierwszej instancji wartość nieuwzględnionego przez Sąd Okręgowy żądania wynosiła 26769,25 zł. Na wartość tego żądania składały się:

- a) kwota 17500 zł należności głównej wskazanej w tytule wykonawczym oraz
- b) kwota ustawowych odsetek za opóźnienie liczonych od kwoty 17500 zł za okres od dnia 11 grudnia 2010 roku do dnia 14 stycznia 2015 roku, to jest kwota 9269,25 zł.

Udział w sumie kosztów procesu obciążający pozwaną wynosi 2886,45 zł (= 5154,45 zł · 0,56). Udział w sumie kosztów procesu obciążający powoda wynosi 2268 zł.

Ponieważ poniesione przez powoda koszty (2727,15 zł) o 459,15 zł przewyższają obciążający go udział, zasądzeniu na jego rzecz tytułem zwrotu kosztów procesu podlega ta właśnie różnica.

÷

Tylko ubocznie należy wskazać, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego o kosztach procesu nie było prawidłowe, gdyż Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda zwrot kosztów w kwocie wyższej niż powód rzeczywiście poniósł.

Ponadto uzasadnienie rozstrzygnięcia o kosztach procesu nie odpowiadało wymaganiom określonym w art. 328 § 2 k.p.c. Prawidłowe uzasadnienie rozstrzygnięć o kosztach postępowania powinno zawierać:

a) dokładne określenie jakiego rodzaju koszty (z jakiego tytułu) i w jakich kwotach zostały poniesione przez poszczególne strony, przy czym, gdy chodzi o wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego, wystarczy wykazanie powstania obowiązku poniesienia tych kosztów;

b) dokładne wskazanie dokumentów potwierdzających fakt poniesienia lub konieczność poniesienia określonych kosztów, z oznaczeniem ich nazwy lub innej cechy identyfikacyjnej oraz kart akt sprawy, na których dokumenty te się znajdują;

c) dokładne wyjaśnienie, czy zgłoszone do rozliczenia koszty postępowania są kosztami, o których mowa w przepisach art. 98 § 2 i 3 k.p.c. lub w przepisach art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., czy też są kosztami, które nie podlegają rozliczeniu, gdyż nie stanowią kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony;

d) dokładne wyjaśnienie podstawy prawnej rozstrzygnięcia o zasadzie ponoszenia kosztów procesu – należy nie tylko przytoczyć odpowiedni przepis Kodeksu postępowania cywilnego (art. 98 § 1 k.p.c., art. 100 zd. 1 k.p.c., art. 100 zd. 2 k.p.c., czy też jeszcze inny odpowiedni przepis), ale szczegółowo wyjaśnić w oparciu o jaką zasadę Sąd orzeka o kosztach procesu i dlaczego, a w przypadku stosunkowego rozdzielenia obowiązku zwrotu kosztów szczegółowo uzasadnić wysokość kwot zasądzanych z tytułu zwrotu kosztów.

Uzasadnienie wyroku, którego treścią jest sformułowanie, że „orzeczenie o kosztach oparto na podstawie art. 98 k.p.c.” w ogóle nie odpowiada wymaganiom przewidzianym dla uzasadnienia orzeczenia sądu.

*

W pozostałej części apelacja pozwanej jest bezzasadna i w związku z tym podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

We wcześniejszej części uzasadnienia wyjaśniono, w jakim zakresie roszczenia pozwanej uległy przedawnieniu.

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia przepisu art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie. Zastosowanie powołanego przepisu uzależnione jest od tego, czy w konkretnej sprawie możliwe jest ustalenie, że zachodzą okoliczności faktyczne tego rodzaju, które pozwalają na ocenę, iż wystąpienie przez powoda z powództwem lub przez pozwanego z danym zarzutem stanowi nadużycie prawa podmiotowego.

Wskazanie i udowodnienie okoliczności faktycznych stanowiących podstawę zarzutu nadużycia prawa podmiotowego spoczywa na stronie, która taki zarzut podnosi. Nie ma natomiast proceduralnych podstaw do tego, aby sąd orzekający w danej sprawie poszukiwał okoliczności faktycznych, które mogłyby stanowić podstawę faktyczną zarzutu nadużycia prawa podmiotowego, czy też przeprowadzał z urzędu postępowanie dowodowe celem stwierdzenia istnienia takich okoliczności.

W rozpoznawanej sprawie pozwana nie przytoczyła i nie udowodniła okoliczności faktycznych, które pozwalałyby na zastosowanie przepisu art. 5 k.c. Okoliczność, że powód złożył oświadczenie o uznaniu części długu, wskazuje jedynie na to, iż nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia roszczenia w zakresie objętym uznaniem, natomiast nie może pociągać za sobą dalej idących skutków.

*

Na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od K. S. na rzecz Z. K. kwotę 8,81 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Ogółem koszty postępowania odwoławczego w rozpoznawanej sprawie wyniosły 2716,80 zł.

Powód poniósł koszty w kwocie 1204,20 zł, obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 1200 zł oraz opłatę pocztową za wysłanie przesyłki poleconej – 4,20 zł (k. 71).

Pozwana poniosła koszty w kwocie 1512,60 zł, obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 1200 zł oraz opłatę od apelacji – 300 zł (k. 94) oraz opłaty pocztowe za wysłanie przesyłek poleconych – 4,20 zł (k. 69), 4,20 zł (k. 81) i 4,20 zł (k. 87).

Pozwana przegrała sprawę w drugiej instancji w 0,56 części, ponieważ w takim zakresie apelacja została oddalona. Powód przegrał sprawę w drugiej instancji w 0,44 części.

Udział w sumie kosztów postępowania odwoławczego obciążający pozwaną wynosi 1521,41 zł (= 2716,80 zł · 0,56). Udział w sumie kosztów postępowania odwoławczego obciążający powoda wynosi 1195,39 zł.

Ponieważ poniesione przez powoda koszty (1204,20 zł) o 8,81 zł przewyższają obciążający go udział, zasądzeniu na jego rzecz tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego podlega ta właśnie różnica.

*

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1025 – tekst jednolity ze zmianami) w zw. z art. 100 zd. 1 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy nakazał pobrać od Z. K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim kwotę 253 zł tytułem części nieuiszczonej opłaty od apelacji.

Na podstawie art. 113 ust. 1 (a contrario) ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy przejął na rachunek Skarbu Państwa pozostałą część nieuiszczonej części opłaty od apelacji.

Pozwana była zwolniona od części opłaty od apelacji. Nie zachodzą przy tym podstawy faktyczne zastosowania przepisu art. 113 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

1 W tym miejscu znajduje się w uzasadnieniu wyroku oczywista omyłka. Chodzi o 2002 rok, a nie o 2012 rok.

2 W tym miejscu znajduje się w uzasadnieniu wyroku oczywista omyłka. Chodzi o 2002 rok, a nie o „20102” rok.

3 Przytoczono dosłowne brzmienie zarzutów i wniosków apelacyjnych, z zachowaniem zastosowanej przez powódkę pisowni i interpunkcji.

4 Przytoczono dosłowne sformułowania zawarte w treści pieczęci stanowiącej odwzorowanie klauzuli wykonalności.

5 Por.: uchwałę SN z dnia 4 maja 1991 roku, III CZP 20/91, OSN C 1991, z. 10-12, poz. 120; uchwałę SN z dnia 4 maja 1991 roku, III CZP 21/91, OSN C 1991, z. 10-12, poz. 121; wyrok SA w Katowicach z dnia 9 lipca 1991 roku, I ACr 204/91, OSA 1992, z. 1, poz. 7; uzasadnienie wyroku SN z dnia 7 czerwca 2001 roku, III CKN 369/00, Lex nr 52358;